

Г. І. Кулеш,
*доктар філалагічных навук,
прафесар кафедры гісторыі беларускай мовы БДУ*

Праблемы гісторыі беларускай літаратурнай мовы ў публікацыях прафесара В. П. Краснея

Публікацыі В. П. Краснея, звязаныя з гісторыяй літаратурнай мовы, паводле характару і прызначэння можна падзяліць на дзве групы: вучэбна-метадычныя і навуковыя працы.

У першай групе галоўнае месца займае «Практыкум па гісторыі беларускай літаратурнай мовы», створаны ў суаўтарстве з Л. М. Шакуном [10]. Гэты дапаможнік – вынік асэнсавання і абагульнення шматгадовага вопыту выкладання гісторыі літаратурнай мовы студэнтам філалагічнага факультэта БДУ. Зместавае напаўненне, структура дапаможніка вызначаюцца лагічнасцю і метадычнай дасканаласцю. Паколькі тэарэтычнае вывучэнне гісторыі літаратурнай мовы ў большай меры, чым іншых лінгвістычных дысцыплін, грунтуецца на «непасрэдным аналізе пісьмовых першакрыніц» [10, с. 3], практыкум уключае значную колькасць тэкстаў для гісторыка-стылістычнага аналізу, размешчаных у трох раздзелах дапаможніка, вылучаных у адпаведнасці з перыядызацыяй гісторыі літаратурнай мовы. Выканаць сфармуляваныя да кожнага практыкавання заданні студэнтам дапамагаюць прапанаваныя ва ўступных частках да кожнага раздзела метадычныя рэкамендацыі для аналізу тэкстаў усходнеславянскага, старабеларускага і новага перыядаў, а таксама ўключаны ў дапаможнік неабходны даведачны матэрыял (у прыватнасці, пералік тыповых для беларускага пісьменства рознаўзроўневых моўных рысаў і з’яў, абумоўленых уплывам іншых моў).

Асобныя пытанні выкладання курса гісторыі літаратурнай мовы ўзнімаліся В. П. Краснеем на навукова-метадычных канферэнцыях. Напрыклад, пытанне аб месцы курса гісторыі літаратурнай мовы ў падрыхтоўцы філолагаў пры атрыманні завочнай адукацыі (ІІ рэспубліканская навукова-метадычная канферэнцыя па пытаннях вышэйшай завочнай адукацыі, 1974 г.) [7]. На падставе ўласнага педагагічнага вопыту Віктар Пятровіч фармулюе ў выступленні рэкамендацыі адносна найбольш рацыянальнага размеркавання матэрыялу лекцыйных і практычных заняткаў з улікам спецыфікі выкладання курса студэнтам-завочнікам, раіць выбраць «найбольш важныя для разумення гісторыі развіцця літаратурнай мовы тэмы» [7, с. 145].

Не абыздзена ўвагай і выхаваўчае значэнне курса. Нельга не пагадзіцца з агульнай ідэяй выступлення на канферэнцыі, прысвечанай удасканаленню выкладання агульнапрафесійных дысцыплін на гуманітарных факультэтах, што вызначальным прынцыпам выкладання не толькі агульнатэарэтычных, але і спецыяльных дысцыплін з'яўляецца адзінства навучання і выхавання [11, с. 75]. Пэўныя выразы з выступлення («неабходна даваць сістэму ведаў і адначасова фарміраваць такія рысы камуністычнай ідэяй перакананасці, як ісціннасць, навуковасць, партыйнасць»; «ідэянасць савецкага чалавека»; «авалоданне навыкамі марксісцка-ленінскай метадалогіі»), спасылкі на новую рэдакцыю праграмы КПСС, прынятую на XXVII з'ездзе партыі, цытаванне прац У. І. Леніна ўспрымаюцца ў наш час анахронічнымі, але ведаючы Віктара Пятровіча, можна з упэўненасцю сказаць, што у яго словах не было фальшу, гэта былі яго перакананні. І ў 1990-я і пазней, будучы ў найвышэйшай меры нацыянальна свядомым беларусам, В. П. Красней выказваўся аб тым, што не варта накладаць табу на цытаванне твораў У. І. Леніна, калі гэта да месца. Для аб'ектыўнага высвятлення сутнасці таго або іншага факта гісторыі мовы неабходна знаёміць студэнтаў з рознымі поглядамі на яго, каб дасягнуць той самай ісціннасці і навуковасці, накіраваць фарміраванне светапогляду маладога пакалення.

Нацыянальнае выхаванне прадугледжвае і папулярызацыю набыткаў у галіне навукі і адукацыі. У 1990 г. была прынята агульнарэспубліканская праграма «Спадчына», накіраваная на захаванне, даследаванне і прапаганду ўсіх аб'ектаў нацыянальнай культурнай спадчыны (у тым ліку і найважнейшай яе часткі – моўнай спадчыны) на тэрыторыі Беларусі, а таксама за яе межамі. Найбольш важныя дасягненні былі прадстаўлены ў рэфератыўным зборніку «Беларусістыка», які выдаваўся аддзелам навуковай інфармацыі па гуманітарных навукх НАНБ на працягу 1990–1999 гг. Менавіта В. П. Красней падрыхтаваў і апублікаваў у № 2 гэтага зборніка рэферат «Гісторыя беларускай літаратурнай мовы» [2], годна прадставіўшы грамадскасці другое выданне вучэбнага дапаможніка для ВНУ Л. М. Шакуна.

У навуковых публікацыях асвятляюцца такія праблемы, як моўная арганізацыя помнікаў старажытнага пісьменства і твораў новага перыяду, уклад слаўтых беларускіх дзеячаў у фарміраванне і развіццё літаратурнай мовы, асаблівасці зараджэння і эвалюцыі асобных функцыянальных стыляў беларускай літаратурнай мовы, выпрацоўка іх адметных лінгвістычных рэсурсаў.

З пытанняў, якія датычаць усходнеславянскага перыяду гісторыі беларускай літаратурнай мовы, увагу В. П. Краснея прыцягнулі арганізацыя лексікі і разнастайнасць моўна-выяўленчых сродкаў «Слова пра паход Ігара» (сталыя і метафарычныя эпітэты, параўнанні, гіпербалы, адухаўленні, увасабленні), выкарыстанне такіх прыёмаў выказвання, як шматзлучнікавасць і шматпрыназоўнікавасць, ампліфікацыя, нанізванне сказаў [9]. Аўтар слушна адзначае, што хоць некаторыя сродкі моўнай выразнасці (іншасказанні, устойлівыя выразы), якія сустракаюцца ў «Слове», маюць кніжныя паралелі, ідэйна-эстэтычная сутнасць гэтага помніка пісьменства раскрываецца з дапамогай тых, што пераняты з жывой народнай мовы, з вуснапаэтычнай творчасці ўсходніх славян. Заслугу аўтара «Слова» В. П. Красней бачыць у тым, што пісьмовай паэзіі ён не надаваў характар паэзіі народнай, не стылізаваў свой твор пад народны, а ўзнімаў вусную народную паэзію на ўзровень мастацтва. У творчым выкарыстанні старажытным аўтарам яркіх узораў жывой народнай мовы, «адшліфаваных ў вуснапаэтычнай творчасці» [9, с. 135], заключаецца «сакрэт незвычайнай даўгавечнасці, неўвядальнай красы, чароўнай паэтычнасці гэтага самабытнага твора» [9, с. 126].

У артыкуле «Да пытання аб ролі Ф. Скарыны ў дэмакратызацыі мовы рэлігійнай літаратуры» Віктар Пятровіч выказвае сваё меркаванне па такіх спрэчных пытаннях, як моўная аснова выданняў Ф. Скарыны і месца скарынаўскіх выданняў у старабеларускай моўнай спадчыне. Прааналізаваўшы значны фактычны матэрыял рознай семантыкі і розных лексіка-граматычных разрадаў са «Слоўніка мовы Скарыны», В. П. Красней пераканаўча паказаў «ўплыў беларускай народна-гутарковай мовы на мову выданняў Скарыны» [3, с. 25], асабліва відавочны на лексічным і словаўтваральным узроўнях. Даследчык прыходзіць да высновы аб істотнай адчувальнасці стыхія жывой беларускай мовы ў грунтоўна вывучаных кнігах Скарыны, аднак доля беларусізмаў, паводле яго падлікаў, не перавышае 36,6%. На падставе ўласна праведзенага даследавання В. П. Красней далучаецца да меркавання тых гісторыкаў мовы, у прыватнасці А. І. Жураўскага, якія сцвярджаюць, што «ніводная з вывучаных кніг Скарыны не з'яўляецца перакладам на беларускую мову» [3, с. 25–26]. Як адзначаецца ў артыкуле, гэтая акалічнасць, бяспрэчна, не дае падстаў выключаць выданні Ф. Скарыны з крыніц вывучэння гісторыі беларускай літаратурнай мовы, а падкрэслівае ролю першадрукара ў дэмакратызацыі мовы рэлігійнай літаратуры, у стварэнні адметнай у старажытным пісьменстве з'явы – беларускай рэдакцыі царкоўнаславянскай мовы.

Пераважная большасць публікацый В. П. Краснея датычыць новага перыяду беларускай літаратурнай мовы.

У публікацыях аб адметнасцях мовы паэтычных твораў пачатку ХХ ст. Янкі Купалы, паэмы Якуба Коласа «Новая зямля» раскрываецца пытанне аб укладзе пісьменнікаў у фарміраванне намінацыйных і вобразна-выяўленчых сродкаў беларускай літаратурнай мовы новага перыяду.

На прыкладзе грамадзянскай лірыкі («А хто там ідзе?», «Я відзеў душы сільныя...», «Мой край», «Б'юць трывогу званы» і інш.) паказана роля Янкі Купалы ў складванні і развіцці сродкаў выразнасці літаратурнай мовы: слоў-сімвалаў, разнастайных па семантыцы і эмацыянальна-экспрэсіўных адценнях азначэнняў-эпітэтаў, лексічных паўтораў. Разнастайныя віды лексічных паўтораў, таленавіта і ўзорна выкарыстаных паэтам, Віктар Пятровіч называе актуалізатарамі асноўнага зместу і найтанчэйшых сэнсавых нюансаў паэтычнага слова, маніфестатарамі новых яго значэнняў, капілярамі, «па якіх пульсуюе думка і пачуцці паэта, выяўляючы глыбінны сэнс твора і душэўны настрой песняра» [6, с. 74].

На падставе параўнальнага вывучэння тэкстаў розных гадоў выдання аднаго з найбольш значных твораў беларускай літаратуры паэмы Якуба Коласа «Новая зямля» В. П. Красней раскрывае ролю народнага паэта Беларусі ў выпрацоўцы і замацаванні лексічных, стылістычных, граматычных нормаў нацыянальнай літаратурнай мовы, бо яго плённая літаратурная дзейнасць прыпадае якраз на гады яе станаўлення і развіцця, і «і амаль усе тыя зрухі, якія адбываліся ў мове, знайшлі сваё адлюстраванне ў творах Коласа» [4, с. 210].

Асаблівасці стварэння, развіцця і ўдасканалення асобных функцыянальных разнавіднасцей літаратурнай мовы новага перыяду паказаны В. П. Краснеем у такіх артыкулах, як «Аб некаторых асаблівасцях мовы беларускай дакастрычніцкай літаратурнай крытыкі» [1], «Функцыянальнае развіццё беларускай літаратурнай мовы ў савецкі час» [12], шматлікіх артыкулах аб складванні тэрміналагічнай сістэмы літаратурнай мовы новага перыяду, у калектыўнай манаграфіі «Беларуская мова» (раздзел «Функцыянальна-стылявая дыферэнцыяцыя беларускай літаратурнай мовы») [13].

У адрозненне ад літаратурных моў, развіццё і грамадскае функцыянаванне якіх нічым не стрымліваецца і не абмяжоўваецца, пачатковы этап беларускай літаратурнай мовы новага перыяду, падкрэсліваецца ў названых публікацыях, не вызначаўся гарманічным адзінствам фарміравання функцыянальных стыляў [12, с. 5]. Раней за

іншыя склаўся мастацкі стыль, з XIX ст. пачалі закладвацца асновы публіцыстычнага, але «ў плане арганізацыі моўных сродкаў публіцыстыка таго часу мала чым адрознівалася ад мастацкай літаратуры і таму не магла аказаць значнага ўздзеяння на функцыянальнае развіццё беларускай літаратурнай мовы» [12, с. 7]. У пачатку XX ст. пашырылася сфера выкарыстання літаратурнай мовы, што спрыяла яе «ўзбагачэнню і ўдасканаленню, аднак у функцыянальных адносінах яна па-ранейшаму заставалася недастаткова развітай» [12, с. 6].

Усебаковае развіццё мастацкага і публіцыстычнага стыляў, станаўленне за параўнальна кароткі час афіцыйна-справаводчага і навуковага стыляў адбылося толькі ў савецкі час. Паспяховасць працэсу фарміравання сістэмы стыляў, адзначае В. П. Красней, была абумоўлена дзвюма акалічнасцямі. Па-першае, свабодным функцыянаваннем беларускай мовы у розных сферах жыцця і дзейнасці беларускага народа. Па-другое, жыватворнасцю тых крыніц, адкуль чэрпаліся адпаведныя стылістычныя сродкі, эфектыўнасцю ўзбагачэння і прадуктыўнага выкарыстання моўных элементаў, пры дапамозе якіх гэтыя сродкі ствараліся [12, с. 8].

Асабліва ўвага ў публікацыях В. П. Краснея нададзена фарміраванню сродкаў выразнасці навуковага стылю, што не выпадкова: першым выбарам, першым лінгвістычным захапленнем, што вызначыла найважнейшы з кірункаў усёй педагагічнай і навуковай працы даследчыка, была тэрміналогія – адзін з асноўных дыферэнцыяльных кампанентаў навуковага стылю.

Нярэдка можна сустрэць выказванні, што сродкі навуковага стылю літаратурнай мовы новага перыяду пачалі фарміравацца толькі ў нашаніўскі перыяд. Паводле ж назіранняў В. П. Краснея, зараджэнне навуковага стылю адбылося ўжо ў канцы XIX ст. на грунце тагачаснай беларускай літаратурнай крытыкі.

Сапраўды, адным з першых твораў літаратурнай крытыкі варта лічыць славуце «Літаратурнае апраўданне», у якім беларускі паэт і перакладчык Альгерд Абуховіч, ураджэнец Бабруйскага павета, як вядома, даў рашучы адпор «панарскаму салаўю» (Панары – мясцовасць на поўдзень ад Вільні) Францішку Багушэвічу на яго заўвагі аб неправамернасці ўжывання некаторых слоў: «...я не сцясняю свайго дыялекту, ужываючы словы і звароты агульнабеларускія. Гэтак паступаючы, я кладу ў літаратуру свой прыродны дыялект беларускай мовы, даючы найлепшае з яго. У канцы невядома яшчэ, каторы дыялект беларускі пераможа». У ліку першых публікацый у жанры літаратурнай крытыкі, дзе выказваліся адносіны да твораў Ф. Тапчэўскага і В. Дуніна-

Марцінкевіча, была і прадмова Ф. Багушэвіча да зборніка яго вершаў «Смык беларускі». А ў пачатку XX ст., асабліва са з'яўленнем перыядычных друкаваных выданняў, крытычныя агляды беларускай літаратуры робяцца масавымі, «разам з пашырэннем крытычнай літаратуры складваўся стыль навуковага выказвання на беларускай мове» [1, с. 58].

Спецыфіка навуковага стылю акрэслівалася на фоне ўжо дастаткова развітога стылю мастацкай літаратуры. Як і творы мастацкай літаратуры, навукова-папулярныя публікацыі (допісы, артыкулы, нарысы, паведамленні), якія змяшчаліся на старонках беларускіх дарэвалюцыйных газет і часопісаў пачатку XX ст., на меркаванне В. П. Краснея, «адрасаваліся перш за ўсё маладасведчанаму чытачу з нізоў» [5, с. 21]. Гэтая акалічнасць паўплывала на тое, што агульнае аблічча мовы тагачасных навуковых і навукова-папулярных тэкстаў параўнальна са стылем мастацкай літаратуры «характарызуецца большай канвергенцыяй, чым дывергенцыяй», інакш кажучы – сродкі выразнасці гэтых стыляў яшчэ мала адрозніваліся. Іх адметнасць канчаткова акрэслілася толькі ў савецкі перыяд.

Эвалюцыя моўных сродкаў навуковага стылю на працягу 1940–90-х гг. прасочана ў артыкуле «Навуковы стыль сучаснай беларускай літаратурнай мовы» [8]. Важна адзначыць строгую дакладнасць факталагічнай часткі гэтага артыкула. Імкнучыся прывесці аб'ектыўныя паказчыкі эвалюцыйнага працэсу, аўтар не абмяжоўваецца расплывістым акрэсленнем *часта, звычайна, як правіла*, а пацвярджае свае разважанні і вывады статыстычнымі данымі. Аб неабходнасці выкарыстання статыстычных метадаў для дыферэнцыяцыі стылёвых з'яў у савецкім мовазнаўстве пачыналі гаварыць яшчэ ў 1930-я гг. Шырокае прымяненне статыстычных метадаў у лінгвістыцы пачынаецца ў 1960-я, што дазволіла шматлікія дыскусійныя пытанні (у прыватнасці, пытанне аб унутрыстылёвай дыферэнцыяцыі літаратурнай мовы) вырашаць не на інтуітыўнай, а на аб'ектыўнай аснове.

Сярод змен на лексічным узроўні, якія адбыліся ў навуковым стылі на працягу пяцідзесяці гадоў мінулага стагоддзя, у артыкуле адзначаны наступныя. Па-першае, рост удзельнай вагі тэрміналагічнай лексікі. Колькасць тэрмінаў у прааналізаваных фрагментах тэкстаў В. П. Красней паказаў праз каэфіцыент тэрміналагічнасці – «адносіны колькасці ўжыванняў знамянальных слоў» [8, с. 17]. Паводле яго падлікаў, частотнасць тэрміналагічнай лексікі ў навуковых тэкстах у другой палавіне XX ст. павялічылася ў 1,5 раза. Па-другое, павышэнне долі запазычанай лексікі, што паказана на прыкладзе слоў-інтэрнацыяналізмаў:

ад 55 % у 1940-я гг. да 65 % у 1990-я. Па-трэцяе, зніжэнне каэфіцыента сінанімічнасці, дублетнасці, варыянтнасці ад 0,19 у 1940-я гг. да 0,04 у 1990-я. На граматычным узроўні паказана дынаміка намінатыўнасці мовы тэкстаў як адной з рэлевантных прыкмет навуковага стылю, прыведзена колькаснае выражэнне змены памераў і складанасці сказа. На падставе атрыманых стылестатыстычных паказчыкаў даследчык дэманструе «якаснае развіццё навуковага стылю беларускай літаратурнай мовы ў другой палавіне XX ст.» [8, с. 19].

Выпрацоўка і эвалюцыя сродкаў навуковага стылю ў другой палавіне XX ст. паказана В. П. Краснеем і ў асобным раздзеле калектыўнай маграфіі «Беларуская мова», створанай у межах міжнароднага праекта «Змены ў сучасных славянскіх мовах. 1945–1995 гг.». Звесткі лінгвістычнага характару тут дапоўнены інфармацыяй аб сацыяльна-гістарычных умовах, якія прадвызначалі функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў азначаны перыяд. У прыватнасці, падкрэсліваюцца крайне негатыўныя вынікі выпцяснення беларускай мовы ў 1960-я – першай палавіне 1980-х гг. з вызначальных для навуковага стылю сфер – навукі і адукацыі. Выкарыстанне беларускай мовы ў навучы абмяжоўвалася пераважна гуманітарнай сферай. Канкрэтнымі лічбамі праілюстраваны тэмпы знішчэння беларускамоўнай адукацыі: змяншэння колькасці беларускамоўных школ і колькасці школьнікаў, якія вывучалі беларускую мову.

Ва ўмовах, калі навука і асвета ў непараўнальна большых маштабах абслугоўваюцца рускай мовай, чым беларускай, узнікае заканамернае пытанне: ці можна гаварыць пра развіццё навуковага стылю? На гэта пытанне Віктар Пятровіч дае сцвярдзальны адказ, «таму што ўсё-такі штогод выдаюцца працы па гуманітарных навук (найперш па гісторыі, мовазнаўству і літаратуразнаўству), падручнікі і дапаможнікі, друкуюцца артыкулы ў спецыяльных навуковых часопісах» [13, с. 233].

Публіцыстычны стыль, адзначае ў манаграфіі В. П. Красней, найбольш прадстаўлены на старонках газет [13, с. 240]. У савецкі час найважнейшай задачай публіцыстыкі з’яўлялася прапаганда класавых ідэй, а таму прынцып партыйнасці прадвызначаў не толькі змест, але і асноўныя стылярысы публіцыстычных тэкстаў [13, с. 241]. І толькі на мяжы 1980 – 1990-х гг. «знікла лозунгавасць, адназначнасць інтэрпрэтацыі, стандартнасць фармулёвак» [13, с. 253], паколькі публіцыстычны стыль найбольш аператыўна рэагуе на змены ў грамадстве, выпрацоўваючы адпаведныя сродкі і прыёмы моўнага выказвання.

Характарызуючы выкарыстанне беларускай літаратурнай мовы ў афіцыйнай сферы даследчык сцвярджае, што «афіцыйна-дзелавы стыль

беларускай літаратурнай мовы ў сярэдзіне 80-х гадоў спыніўся ў сваім развіцці» [13, с. 258]. З такім сцвярджэннем немагчыма цалкам пагадзіцца, асабліва адносна заканадаўчай разнавіднасці гэтага стылю. Тэарэтычным падмуркам працытаванай высновы з'явілася выказванне з публікацыі расійскага філолага У. К. Жураўлёва «*Социолингвистический аспект истории литературных языков*», што стыль існуе пастолькі, паколькі існуе пэўны аб'ём тэкстаў пэўнага зместу адпаведна патрабаванням данага грамадства на даным этапе яго развіцця. Адносна аб'ёму заканадаўчых тэкстаў можна адназначна сцвярджаць пра яго павелічэнне на працягу XX ст. Літаральна да 2012 г. усе законы, дапаўненні і змены ў іх у перакладзе на беларускую мову друкаваліся ў газеце «Звязда», якая з'яўлялася да названага года афіцыйным органам апублікавання заканадаўчых актаў. Тэксты ўсіх кодэксаў, а таксама канстытуцый, прынятых на працягу XX ст., перакладаліся на беларускую мову і друкаваліся асобнымі выданнямі. Разам з даволі рэгулярным папаўненнем колькасці заканадаўчых тэкстаў назапашваўся і эвалюцыяніраваў корпус спецыфічных для мовы заканадаўства лексічных і граматычных сродкаў. Іншая справа, што беларускамоўныя тэксты часцей за ўсё не выкарыстоўваліся ў адпаведнасці з іх непасрэдным прызначэннем.

Найбольшая ўвага В. П. Краснея была звернута на праблему фарміравання і ўдасканалення лексічных, у прыватнасці тэрміналагічных, сродкаў літаратурнай мовы новага перыяду. Віктар Пятровіч як дасведчаны, кваліфікаваны даследчык разумеў, што надзённыя праблемы тэрміналогіі немагчыма вырашыць толькі на ўзроўні сінхраніі, а таму асаблівае значэнне надаваў гісторыі фарміравання спецыяльнай лексікі той ці іншай галіны ведаў. Перафразіраваўшы выкарыстаную В. П. Краснеем у адным з артыкулаў цытату Р. А. Будагава з вучэбнага дапаможніка «Введение в науку о языке», можна сказаць, што дыханне дыяхраніі адчуваецца ў самой сінхраніі яго тэрміналагічных даследаванняў. Абараніўшы ў 1969 г. дысертцыю на атрыманне ступені кандыдата філалагічных навук «Беларуская філалагічная тэрміналогія пачатку XX ст.», В. П. Красней у далейшай навуковай працы расшырыў тэрміналагічнае поле даследаванняў: у кола навуковых зацікаўленняў трапіла таксама прыродазнаўчая, матэматычная, астранамічная тэрміналогія. Расшыраўся і часавы абсяг навуковага пошуку: прааналізаваўшы зараджэнне лексічных сродкаў намінацыяна-тэрміналагічнага характару ў XIX і ў пачатку XX ст., навуковец праводзіў паэтапнае даследаванне тэрміналогіі на працягу XX ст.

Літаратура

1. Красней, В. П. Аб некаторых асаблівасцях мовы беларускай дакастрычніцкай літаратурнай крытыкі / В. П. Красней // Веснік БДУ. Сер. IV. – 1969. – №1. – С. 57–61.
2. Красней, В. П. Гісторыя беларускай літаратурнай мовы: Рэферат / В. П. Красней // Беларусістыка: рэфератыўны зборнік / Акадэмія навук Беларускай ССР, Аддзел навуковай інфармацыі па грамадскіх навукх АН БССР. – № 2. – Спадчына. Вып. 1. – Мінск, 1990. – С. 95–99.
3. Красней, В. П. Да пытання аб ролі Ф. Скарыны ў дэмакратызацыі мовы рэлігійнай літаратуры / В. П. Красней // Скарына і яго час: матэрыялы I міжнар. навук. канф. – Гомель, 1999. – С. 22–26.
4. Красней, В. П. З назіранняў над мовай паэмы Якуба Коласа «Новая зямля» / В. П. Красней // Народныя песняры. – Мінск, 1972. – С. 209–220.
5. Красней, В. П. Лексіка-семантычная характарыстыка беларускай тэрміналагічнай лексікі пачатку XX ст. / В. П. Красней // Беларуская мова. – 1981. – Вып. 9. – С. 20–28.
6. Красней, В. П. Магутнае роднае слова Купалы: адметнасці мовы грамадзянскай лірыкі пачатку XX ст. / В. П. Красней // Роднае слова. – 1992. – № 7–8. – С. 71–74.
7. Красней, В. П. Месца курса гісторыі беларускай літаратурнай мовы ў сістэме філалагічнай падрыхтоўкі студэнтаў-завочнікаў / В. П. Красней // Тез. докл. и сообщ. Пресп. науч.-метод. конф. вузов БССР: Проблемы высшего заочного образования. Сб. 1. – Минск, 1974. – С. 43–145.
8. Красней, В. П. Навуковы стыль сучаснай беларускай літаратурнай мовы / В. П. Красней // Беларуская мова ў другой палове XX ст.: матэрыялы міжнар. навук. канф. (Мінск, 22–24 кастр. 1997 г.). – Мінск, 1998. – С. 16–19.
9. Красней, В. П. Народныя вытокі моўна-выяўленчых сродкаў «Слова пра паход Ігаравы» / В. П. Красней // Вечна жывое слова. – Мінск: Навука і тэхніка, 1989. – С. 126–136.
10. Красней, В. П. Практыкум па гісторыі беларускай літаратурнай мовы: Вучэб. дапаможнік для філал. фак. ВНУ / В. П. Красней, Л. М. Шакун. – 2-е выд., дапрац. – Мінск: Універсітэцкае, 1986. – 207 с.
11. Красней, В. П. Светапоглядная накіраванасць курса гісторыі беларускай літаратурнай мовы / В. П. Красней // Совершенствование преподавания общелитературных дисциплин на гуманитарных факультетах в свете требований XXVII съезда КПСС и перестройки высшей школы: тез. докл. унив. науч.-метод. конф. – Минск: БГУ, 1987. – С. 75–77.
12. Красней, В. П. Функцыянальнае развіццё беларускай літаратурнай мовы ў савецкі час / В. П. Красней // Весн. БДУ. Сер. IV. – 1982. – № 3. – С. 5–8.
13. Красней, В. П. Функцыянальна-стылявая дыферэнцыяцыя беларускай літаратурнай мовы / В. П. Красней // Беларуская мова. Najnowsze dzieje językow słowiańskich. – Opole, 1998. – S. 223–260.